

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Географічний факультет

Кафедра країнознавства та туризму

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ ГЕОГРАФІЧНИХ МІСЦЬ

для студентів

галузь знань **10 Природничі науки**
спеціальність **106 Географія**
освітній рівень **магістр**
освітня програма **Політична географія та геополітика**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022/2023
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: **Борис ЯЦЕНКО**, доктор географічних наук, професор кафедри
країнознавства та туризму

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2022

Укладач: **Борис ЯЦЕНКО**, доктор географічних наук, професор кафедри
країнознавства та туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри країнознавства та туризму

(підпис) **(Ольга ЛЮБИЦЕВА)**
(прізвище та ініціали)

Протокол № 19 від «14» 06 2022 р.

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол від «29» 08 2022 року № 6

Голова науково-методичної комісії
(підпис) **(Наталія КОРОГОДА)**
(прізвище та ініціали)

«29» 08 2022 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – Ознайомлення студентів географічними основами концепції територіально-політичної організації суспільства для забезпечення здатності розв'язувати складні задачі та прикладні проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері політичної географії та геополітики, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:
Володіння базовими знаннями у сфері суспільної географії

3. Анотація навчальної дисципліни. Лекційний курс складається із 3-х частин: дефініція і основні риси будови територіально-політичної системи (ТПС) на базі географічних місць різного ієрархічного рівня; геопросторові закономірності ТПС різних ієрархічних рівнів в національній державі; наддержавного рівня - геополітичні регіони світу, «світовий порядок». На семінарах конкретні приклади геопросторових систем розглядаються на кейсах з матеріалами по окремим модельним районам локального та мезорівня, країнам (державам) та геополітичним регіонам.

4. Завдання (навчальні цілі): націлені на здобуття знань й дослідних вмінь щодо територіально-політичних систем, що базуються на географічних місцях різного ієрархічного рівня від локального до глобального (політико-географічний регіон та геополітичний регіон, держава як територіально-політична система, світосистема (World Economy), світовий порядок (World Order)); щодо основних закономірностей цих геопросторових систем, щодо аналізу політико-географічної та геополітичної інформації на різних рівнях для потреб практики. Зокрема, дисципліна покликана сформулювати наступні загальні та фахові компетенції:

ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК 4 Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК 7 Здатність працювати в міжнародному контексті

СК 1. Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації

СК 2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.

СК 6. Здатність застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування.

СК 7. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 10. Здатність самостійно визначати актуальні аспекти у фундаментальних і прикладних напрямках природно- і суспільно-географічних досліджень, здобувати нові знання, використовуючи сучасні освітні та дослідницькі технології.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація-; 4. автономність та відповідальність-)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати</i> Сутність понять «політико-географічне місце» (в контексті сув'язі геопросторова система - території - географічні місця)	<i>Лекції, семінари, завдання для самостійної роботи</i>	<i>Тест, 60% правильних відповідей</i>	<i>До 10%</i>
1.2	<i>Знати</i> сутність поняття територіально-політична система, політико-географічний регіон та геополітичний регіон	<i>Лекції, семінари, завдання для самостійної роботи</i>	<i>Тест, 60% правильних відповідей</i>	<i>До 10%</i>
1.3	<i>Знати</i> сутність поняття держава як територіально-політична система	<i>Лекції, семінари, завдання для самостійної роботи</i>	<i>Тест, 60% правильних відповідей</i>	<i>До 10%</i>
1.4	<i>Знати</i> сутність понять світосистема (World Economy), світовий порядок (World Order)	<i>Лекції, семінари, завдання для самостійної роботи</i>	<i>Тест, 60% правильних відповідей</i>	<i>До 10%</i>
1.5	<i>Знати</i> основні закономірності зазначених геопросторових систем	<i>Лекції, семінари, завдання для самостійної роботи</i>	<i>Тест, 60% правильних відповідей</i>	<i>До 10%</i>

* заповнюється за необхідністю, наприклад для практик, лабораторних курсів тощо.

*

		<i>самостійної роботи</i>		
2.1	<i>Вміти</i> аналізувати політико-географічну та геополітичну інформацію на різних рівнях для потреб практики	<i>Завдання для самостійної роботи</i>	<i>Дискусія, захист дослідного кейсу</i>	<i>До 40%</i>
2.2	<i>Вміти</i> самостійно визначати актуальні аспекти у фундаментальних і прикладних напрямках природно- і суспільно-географічних досліджень	<i>Завдання для самостійної роботи</i>	<i>Дискусія, захист дослідного кейсу</i>	
3.	Комунікація: практика й вдосконалення навиків використання відповідних методів та прийомів дискусії, групової роботи (мозковий штурм), належного представлення результатів навчання та критичного читання у міжнародному контексті, у тч іноземною мовою з використанням сучасних ІКТ.	<i>Семінари</i>	<i>Дискусія, захист дослідного кейсу</i>	<i>До 5%</i>
4.	Здатність здобувати нові знання, використовуючи сучасні освітні та дослідницькі технології планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументацій до фахівців і нефахівців, у т.ч у навчально-педагогічному процесі, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, використовуючи критичне мислення	<i>Семінари, завдання для самостійної роботи</i>	<i>Дискусія, захист дослідного кейсу</i>	<i>До 5%</i>

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	3	4
<i>(з опису освітньої програми)</i>									
ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації	+	+	+	+		+	+		+
ПР04. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, розроблення нових методів і процедур в географії та міждисциплінарних контекстах.							+	+	+
ПР11. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоecологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму					+	+	+	+	
ПР14. Формулювати наукові гіпотези, визначати актуальні аспекти у фундаментальних і прикладних напрямках досліджень, розробляти та управляти проектами у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.					+	+	+	+	+
ПР15. Самостійно оцінювати ключові тренди розвитку природно- і суспільно-географічних процесів для формування нових напрямів наукових досліджень.						+	+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів: Упродовж семестру після завершення відповідних тем проводиться тест із відкритими та закритими запитаннями. Для визначення рівня досягнень результатів навчання за пунктами 2 та 3 студенти презентують авторські результати дослідного кейсу під час роботи на семінарських.

Оцінювання впродовж семестру:

1. Тести: РН 1.1.-1.5 — від 6 до 10 балів за кожен.
2. Аналітична записка, презентація та захист дослідного кейсу РН 2.1.-2.2. – від 24 до 40 балів.
3. Дискусії та обговорення на семінарських заняттях – від 6 до 10 балів за кожне заняття .

Якщо студент набирає менше від порогового значення балів за окремими результатами навчання як зазначено вище, відповідна тема не зараховується. Для успішного завершення дисципліни здобувач повинен перескласти відповідні теми у формі семестрової контрольної роботи.

Для здобувачів, які упродовж семестру не досягли мінімального рубіжного рівня оцінки (60% від максимально можливої кількості балів) проводиться семестрова контрольна робота, максимальна оцінка за яку не може перевищувати 40% підсумкової оцінки (до 40 балів за 100-бальною шкалою).

Умовою отримання позитивної результуючої оцінки з дисципліни є досягнення не менш як 60% від максимально можливої кількості балів за семестр.

Якщо за підсумками поточного тестування та написання семестрової контрольної роботи здобувач не отримав достатню кількість балів (60%), необхідних для успішного опанування дисципліни, обов'язковою умовою для здобуття необхідної кількості балів і успішного завершення дисципліни є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем

7.2 Організація оцінювання: впродовж семестру здійснюється оцінювання усіх видів робіт, включаючи самостійну роботу зокрема:

- тести з відкритими й закритими запитаннями проводяться по завершенні розгляду тем на лекційних заняттях *у відповідності до розкладу занять*;
- результати виконання індивідуального дослідного кейсу розглядаються у форматі захисту презентації й аналітичної довідки за темою б;
- робота на семінарських заняттях оцінюється *у відповідності до розкладу занять*;
- рецензування аналітичної довідки колег (*за випадковим вибором*) здійснюється під час семінарських занять

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Незараховано / Failed	0-59

8. Структура навчальної дисципліни.

Тематичний план лекцій, семінарських занять та інших форм навчально роботи

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостій на робота
<i>Назва розділу чи частини 1 (якщо здійснюється поділ)</i>				
1	Вступ. Тема 1 Сув'язь геопростір - території – географічні місця	4	2	16
2	Тема 2. Будова територіально-політичної системи (ТПС)	4		16
3	Тема 3. Первинні ТПС	4	2	19
4	Тема 4. ТПС мезорівня	4	2	19
5	Тема 5. Країна (Держава)	4	2	19
6	Тема 6 Геополітичні регіони світу	6	5	25
7	Тема 7. Світовий порядок	4	2	19
ВСЬОГО		30	15	133

Загальний обсяг 180 год., в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **15 год.**

Консультації - **2 год.**

Самостійна робота - **133 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основна: (Базова)

1. Географічне країнознавство. За наук. Ред. Проф. Олійника Я.Б., проф. Яценка Б.П. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2015. 910 с.
2. Б.П.Яценко, В.К. Бабарицька Країнознавство. Основи теорії. Київ : Либідь 2009. 312 с.
3. Політична географія і геополітика: Навч. посібник , Б.П. Яценко, В.І.Стафійчук, Ю. С. Браичевський та ін. за ред. Б.П.Яценка. Київ.: Либідь, 2007. 255 с.
4. Agnew John Making Political Geography. Oxford Univ .Press. London 2002, 208 p.

Додаткова:

1. Agnew J. Place and Politics., London, 1987, 267 p.
2. Tailor Peter, Flint Colin/ Political Geography : World-Economy, National-State and Locality. Pearson Education. 6-th ed. 2011 . 340 p.
3. World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/>
4. World Bank Data. URL: <https://data.worldbank.org/>